

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ad Pavlinae Doctrinae Studium Adhortatio - Cod. Karlsruhe 387

**Melanchthon, Philipp
Paulus <Apostel, Heiliger>**

[Basileae], [1520-21]

VD16 M 2416

Capvt Decimvm

[urn:nbn:de:bsz:31-46280](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-46280)

vestra, & ipse terror vester, et erit vobis in sancti
 fratribus, in lapidem aut offensionis & petra fraudu
 li duobus domibus Israel, Et in laqueis & ruinis
 habitantibus Hierosolimi, & offendet ex eis plurimi &
 cadent & contremiscent & vertentur & capientur & 28: Et
 et ego mitto in fundamentum Syon lapidem angularem
 lapidem probatum, presertim in fundamento fundati
 qui ceciderint non recedent, & ex his duobus Eya:
 hoc ^{constitutum} est testimonium quod hic a paulo
 citatur, in quibus plane non aliud quod hic agitur
 de duplici iustitia, humana & fidei, humana
 offendi a Christo, eamque damnat, sicut dicit in E
 uangelio Non veni vocare iustos sed peccatores, Ha
 bitant aut hoc loco apertum testimonium contra eos
 qui docent legem posse fieri humanis viribus
 in antea partibus Israel qui sectabantur legem iusti
 tiae in legem iustitiae non pervenit: faciendo
 legem non fecit

Alty
 dabin
 11

CAPVT DECIMVM

fuis propensa quid voluitis

Quia dixerat iudeos impigisse in lapide offen
 sionis & petram fraudali, statim subiungat schema
 quo se non modo dolere, sed etiam curare pro eis
 significat, habebant enim in pro gente sua perse

ritore iudici ideo crebrius Comparationibz eos pla-
rat, Qualis est que principio non Capite est,
Deinde ad rursam redit cum ad iustitiam fidei
non perveniant, Et hec tota disputatio, qua gert
iustitiam fidei & operum satis docet qd iustitia opum
nulla sed plane Hypocritica quidam & mendaci-
cia sit, Et qd sola fides iustificat, Hec Anthonij
lector ab hoc loco requirit, Vix enim alius lo-
cus evidenter confutabit negantes iustitiam fi-
dei, et sicut supra dictum est, Israel secundo le-
gem iustitiae ad legem iustitiae non pervenit, i.
Israel faciendo legem non fecit, quia non ex
fide, sed ex operibus legis, hoc est quia sub ve-
ribus & operibus voluit iustificari & non qd fide
per Christum, Ideo non simulavit legem impuro
corde, ita hic ait, Ignorans dei iustitiam scz fidei
qua deus nos iustos reputat & iustificat, & vo-
lentes suis operibus & verbis iustificari, non
sunt iustificati, coram deo, Has duas sententias
alteram noni, alteram Decimii capite, Ita obser-
va ut sacra Anthonij ad confutandam iustitiam
operum

Studium dei hinc sed non sicut scientia
 Vulgo dicitur opus tale esse qualis est intentio, quod
 doctrina periculosa est, Duplex est enim bona
 intentio, quam vocant, quaedam carnalis quam
 ratio naturalis fugit, sicut Saul fugebat
 se facturum sacrum deo proceribus qui ex Am-
 leph reperit, Sed revera servabat ea propter vanam
 gloriam ad illustrandum triumphum, Porro alias
 intelligitur ista simulatio alias non intelligitur
 Nam valde occultus est affectus qui nos rapit de
 quo iudicari plane non possunt nisi spiritualiter
 nisi, Bona videbatur intentio Davidis im-
 munda populi sed a deo reprobata est, Ita hoc
 loco falluntur Iudaei cum bona intentione ut
 viderent Christum persequuntur, Spiritualis autem quae per
 fidem operatur qualis fuit Moyses transcendit populum
 idolatram, Qualis hanc dicitur fuit Isaac desinan-
 dante foras, & hoc desinit paulus iudicant | Corin:
 4: Nichil enim confitemur sciri, sed in hoc non sumus
 insipientes: & quantum bona intentione facimus quod
 quid facimus, tamen fieri potest ut fallor sed con-
 fido magis dei, Nos enim corda iudicari non possumus
 Ergo non fidendum vris bonis intentionibus Na

in fel fallacy est humano corde, Sed humani
corde orandum est ut dirigat nos deus lumine
suo, Sicut propheta orat, Nota fac mihi viam in
qua ambulabo, Porro de intentionibus rationis
nemo sanctorum non est conquestus, Sicut Da
uid Libera me de laqueo venantium .i. de occulta ma
litia, Hinc p[ro]phet[is] que de medietate dicitur in para
bole Solomonis, porro quia bonis intentioni non
est fidendum, Quod aut Libero arbitrio vivit

Ignorantes dei iustitia
Duplex est iustitia, altera que est ex lege .i. cum
vires nostre legem favere conantur extremis operibus,
ea remota non est iustitia, habet aut temporalia
premia, & sic dictum est a Mose, Qui fecerit ea ho
vivet in eis per illa .i. non occidetur non habet pena
legis, Ut qui non occidit, ipse non occidatur iux
ta legem, et sic erat hoc verum sicut Moses scribit
de iustitia que ex lege est .i. de iustitia humana
non vivit quod qui fecerit sic opera externa vivit
per illa sic vita temporalis, Altera est fidei iusti
tia, que est fides in Christo, ea salvos facit, habet
duplex iustitia hoc modo voluit a paulo collocari
quod humana prima sic temporalia, fidei eterna atque
ad hoc quod humana non iustificat, fides aut iustificat

~~Pro~~ ^{no} videtur hic pariter sua esse Quaedam in
 propositum Christi esse legis implentem ad iustificatorem
 omni credenti reddat conformem eis per ea que se
 quuntur Et quod hic Apostoli intencio est, hic scopus,
 & hoc consilium docere quod legis impleto sit non quod
 facere sed credere Sic oportet intelligamus eam
 Iustitia legis est facere, ergo non est impleto legis
 seu non iustificat Quia nemo potest facere Itaque in
 verbo faciendo est argumenti summa Non in eo
 quod dicit Vinit per illa & ut sit exponenda facit loqui
 ad Galatas: ca 3 vbi eadem res agitur Compa
 raturus fidei & legis iustitia vbi sic dicit Qui ex
 operibus: legis sunt sub maledicto sunt Quia male
 dictus omnino quod non permanserit in omnibus que
 scripta sunt in libro legis ut faciat ea Quod
 autem in lege nemo iustificatur apud deum mani
 festum est Quia iustus ex fide vinit Lex autem non
 est fide Sed qui fecerit vinit in eis Que sic ex
 pono Quoniam ex operibus: legis sunt & qui legis opera
 faciunt maledicti sunt Quod maledictus omnis qui non
 permanserit in omnibus, non faciens legem non facit
 Alias ex lege iustificarentur homines Sed non est

q non ex lege iustitiam Quia iustus ex fide
vinit Lex autē nō est fides Sed est factū Ergo
sicut iste comparant ruderē & factū Ita hic tō
parat primum docens iustitiā legio ē factū id
quod nemo possit, fidei iustitiā tē ruderē Qz si
hanc sententiā libet amplecti sic exponit Moses scri
bit de iustitia que est ex lege quod si fecerit
opā homo vivit in eis : quod sit posita in faciendo

Ceterū que ex fide est iustitia
Moxa vero descriptione iustitiā fidei tractat Apłs
petit ex Deute: verbis ca: 30: Mandatū quod ho
die tū precepto nō est supra te, neqz procul posuit,
ut in celo sitū vt Cansens & dicit Quis ē nobis
poterit transfrangere mare & illud ad nos vsqz
deferat vt possimus audire & facere quod preceptū
Sed iuxta te est valde sermo in ore tuo &
in corde tuo vt facias ea Hec Moses loquens
de cognitione legio Q: d: Ecce iam habes pro
positū legem & cognosce Non loquitur autē de imple
tione, Iam quod quidā p̄ libero arbitrio p̄ducunt
partem huius sententiā Mandatū quod ego tibi hodie
precepto & ē nihil p̄bat Nam in Hebraicū sic ē Man
datū quod hodie tibi precepto non est absconditū
a te vnde palū liquet Mosē loqui de cognitio
legio, nō de impletione

Porro quō Mose loco vsus sit Apostolus videmus
 Cū Moses de lege paulus de Euangelio loquatur Alind
 aut lex Alind Euangelium & Ad primum igitur Grā
 matre videri potest, paulū hoc loco nō citare Mo
 si suāz Sed eius verbis in alio argumento vti,
 non sententia, Sicut & nos aliquid Cū scribimus
 Ciceronis aut Virgilij verba referimus nō suāz
 Vt cū duo de bibulo aliquo Instatq; hesternis
 venas ut semp Hic de Syleno apud
 poenam dicunt ego ad aliu animodo Sic vā
 mutuatū videri potest Apostolus nō sententia
 Maxime cū ante citando Mosen allegaret, Cū
 aut Moses scribit de iustitia que est ex lege Hic
 vero non aut ista Mosen dicere Sed iustitia q̄
 ex fide & hoc dilute grāmatica est & simplex
 Quid aut si hoc fuit Apostoli consiliū Videbat Mo
 sen loqui de lege impletione, q̄ sit audire &
 credere Nam questionis ille hanc dubie sit
 incredulorū Quis poterit cōderi in celū Et quis
 poterit transferrē mare? Q: d: Moses, Mandatū
 audimistis hoc mādatū nō facis operib: s; cre
 dendo Sicut Hieremias 7: Ap Non sū locū
 cū patrib; vestris Et nō precepi eis in die q̄
 eos eduxi de terra Aegypti, de holocaustatu

& victimarū Sed hoc vni precepti eis dicens Audite
 vocem meā & ero vobis deus & vos eritis mī popu-
 lus, q: d: fidem a vobis exigo, nō opā sive fide
 p̄inde Apostolus producit Moſen docentē legi
 nō satisfieri operib: Sed credendo Sed dicit Mo-
 ses de Chrō nō loquit̄ p̄ dicit, de fide loquit̄
 in deū q: d: Mandatū audistis nūc videte ne
 sitis increduli Ead aut fides est qua deo credit̄
 sive p̄ signū certissimū, sive p̄ ipm̄ Christū
 seu Baptismū credit̄ Nam Chr̄g in lege obscure
 adumbrat̄ In euangelio vere manifestat̄, Le-
 gem patres implebant fide in deū cuius fidei
 signū habebant Circūcisio, & alia signifiantia
 venturū Chr̄m, post reuelatū Chr̄m lex nem
 implere fide in deū Cuius signū Baptismū
 habemus Eadem vero vtrūq; fides est Sic et
 Hieremias locus quem certissime intelligendū est
 de signis et fide Q: d: dñs, Dedi vobis signa
 Ceremonias per que credit̄ Vos aut̄ nū non
 credit̄ Opera tū Ceremoniarū fact̄ quasi bo-
 na opā id vero nō p̄bo Sicut hodie de Missa
 dicit̄ pt, Dedit dominus sibi Corpus signū Remis-
 sionis peccatorū, At multi vescentes non credunt

Opera
 remon
 an̄ de
 nō pro
 bat

Missā

& in hoc
 vultu
 manet
 Quia illi
 legi offe
 it̄ q̄ opere
 naturā
 opus delig
 illo temp
 varia ho
 naturā
 Et in tali
 & intrinse
 velle fide
 ascendit
 sequunt d
 (et vtrū)
 talia hor
 mas legi
 respectus
 (et que n
 p̄vity Sed
 & factus
 Quoad nū

& tū hoc facit cū bonū opus quod & sibi &
 multē prodest proset, pulcherrimē Moyses dili-
 mant naturæ & rationis humanæ captivum
 Quia illa legem dei audiens statim currit
 legem offensa Cū pūct legem facere, non aliud
 eē q̄ operari Iste planē est captivus & iudicium
 naturæ Cognat apud se procs quid faciam, quod
 opus diligēd quod deo placat Et iam hoc tū
 illo tempore aggrēditū facere legem. hinc tū
 varia hominū vitæ studia & secte, Hic diligit mo-
 nasteriū vitam Iste diligit aliud quoddā opus
 Et in tali delectu operū semp sunt inquieti
 & intranquilli, dubitantes nīm recte faciāt? Nū
 recte faciāt, Cogitantesq; Quis valēt in cœlum
 ascendēd? .i. Quis sit utrū sit opus quod a deo
 requiritur Et quis poterit transfretari mare? Quis
 sit utrū hoc opere evadas mortem, Hic Confusio
 tanto hoc bellū est omni qm sine fide, & vires
 suas legem aggrēditur tollunt hominū affectū
 resistens Moyses dicit Ecce audisti legem Hic
 Ite que requirit deus Nūc ut sit sollicitus de o-
 pibus Sed tuncpe eam corde Legem intelligis
 & facies Si spiritus fidei fuerit comprehensa
 Quo ad nō addest non adest fidei spūs Semp

fluctuat animum & errat dicens Quis confunderet in
oculo Quis transiret mare, Iam hoc id illud
opus diligens Quia autem cor corrumpit ^{inordinat} sermone, con-
ruptur autem fide Tunc lex intelligitur, audire, scire
Quod requirat deus & quod exigit Quod placeat
deo Hoc omnino summa est ab Egara tractata r: 5 g:
Opera eorum Opera inuidia & opus iniquitate
in manibus eorum, pedes eorum ad malum circum
& festinat ut effundat sanguinem innocentem
Cogitationes eorum, cogitationes iniquas Vanitas &
Contumacia in vijs eorum Viam pacis nesciunt & non
est iudicium in gressibus eorum Semine eorum in iniquitate
Neque est Omnis qui calcat eas ignorat pacem Erre hijs
qui in fide vacillant Operibus condunt serenari
Conscientia Habent autem semper cor in tranquillo
hijs describuntur psal: 13 & Ro: 3: Ioan: 6: Iudei
ignorantes fidem querunt, que sunt opera dei At
legem norant Iudei Sed quia fide carebant ideo
fluctuabant in sententia, quid ageret, quod esset gratum
deo Quod deus placeat Atque non habebunt cor la-
in tranquilla Christus vero videt, Hoc est opus dei
ut credat in eum, quem misit ille Tunc liquet
quod apposite quod commode sit usus Mosura sententia
Apostolorum Moses inquit mandatum audisti Num

de operib: nō sūo solliciti Ne aggredere legē operib: 87
facere Sed conipe eam corde Sic Apostolus Iusti
na fidei, nō dicit Quis ascendet in celū. i. Quis
poterit deo placere Credit n se placere Aut quis
poterit transfrangere mare. i. evadere mortē Credit
n evasurū Vnde rēdit Quia hī sermone in
corde

Ne dixeris in corde tuo quis

Adhucatur Moyses ad credendum subducendo aliquando
predicandum ē vñ quod cū sit in corde & in ore tuo tūc
fit perfecta lex, atq; hoc verbum s. audias, Ne sis mōr-
dūq; Christū audias predicari iustificanti p̄ resur-
rectionē suā nō deside regnans, Quis ascendet in
celū + quō poterit homo ēē deus, & quō poterit q̄s
a mortuis resurgere, Deniq; quō poterit homo e
relo evadere iustitiam suā, aut cū audias predicari
Christū mortuum Christi & p̄t ed delicti petere tūc
nō deside regnans quis descendet in abissos. i. quomō
poterit deus homī inducere, aut quō poterit oīb:
hominib; p̄t vñq; mortē condonari delicta, Hoc
mag; cū predicari audias Crede & iustificari eo, atq;
hoc est fidei iustitia

Quō poterit innovabit eū in quō
Gradano hic declarat quō mō nos coniget iustitia
dei, Coniget aut se, verbum audire, audire vō cor eā
poterit, tūc cor est illuminari verbo & affectu capi
ad ip̄m, Deinde impelle assensu verbi ad innovandū nō dū

per fiduciam qua confidimus futuram quod postulamus, sic invocantibus
nam datus est spiritus gratia & addest deus dominus & agens e-
os in studiis & occasionibus recti, subinde meliores cupidita-
tes in nobis formans Atque id est mutari in alium
viam

Hoc est viam fidei quod primo
tam autem monimus Quae quoties de fide agitur Non sit
intelligenda fides Historia, qua simpliciter dicitur Christus
obitus a pilato crucifixus esse Sicut dicitur Hannibalem
a fabio vincendo Nam haec historia fides non
in terra est, sed intelligenda est fiduciam, quae exita-
tione audita promissione scilicet quod Christus mortuus sit
Quare propter peccata nostra Quae resurrexerit Quare?
propter iustificationem meam Ergo quoties historia legitur

Abi factum vel audis historiae factum cogita scilicet iustificationem
factam Nam visum & factum Christi patris, historiae multi non
promissis verum Sic cum alias pariter sepe tamen super in 4
Christus traditus est propter debita nostra & exci-
tata est propter nostram iustificationem et in hoc Capitulo
perfecto legis Christi ad iustificationem animi et
danti Nam quod dicitur perfectio legis vult a nobis
non profici legem, Christi autem satisfactionem im-
putari credentibus, Et eo tendunt omnia quae sequuntur
Nam hoc loco hoc ipsum agit quod fidei
nos non operibus iustificari & sine nomine capite

huc usq[ue] Quod mouet visum est Si quid forte mi-
serere cur tam sumptu[rum] dixerit salu[m] fore q[uod]
crediderit Chri[m] exortari a mortuo Quasi
vero obsecra[m] sit Chri[m] propt[er] iustificationem
meam resurrexisse

Quo aut[em] p[er]trahunt in fide[m]

Sententia[m] duab[us] prophetar[um] testatur Apostolus
fide[m] esse summam iustificationis, prima Ezechiel[is] est
ca: 28: Qui crediderit non trepidabit & no[n] p[er]detur
fret, Altera est Ioh[ann]is 2: Quisquis innocenter no[n] quidam hor[um]
d[omi]ni saluus erit, hic potuit obiri hanc sententia[m] nihil ad
fid[em] faceret, ideo subiicit apostolus velut quanda[m] ex-
t[er]na[m] hinc sunt in hunc fere[m] modu[m], Sequens
innocentia saluus facit q[uia] innocens sine fide[m] nulla est
Dandi[us] beati Augustini de iustificatione[m] ordinis iustificationis Ordo
tradit, iustificationis esse ex fide, fide[m] fieri audi
to verbo Evangelij, audiri Evangelium no[n] posse nisi
missi sunt q[ui] ad p[re]dicant, fides[m] missionis & Euan-
gelij p[re]dicatione[m] requiri ad iustificatione[m] probat ex
Ezechiel[is] ca: 32: propter hoc sciat populus meus no[n] meum
in die illa, q[uia] ego ipse qui loquor ecce ad so[m]m[um],
q[ui] p[er] pedes sup[er] monte[m] pedes amittunt & p[re]di-
cant part[em], amittunt bonu[m], p[re]dicant salute[m], dicit
ad Syon Regnat deus v[est]r[us]

per Evangelium
Legem

No[n] dei gloria
& m[er]ita dei
p[er]a dei

Nisi missi fuerint
homo si missus & in
d[omi]no ad v[er]u[m] adiuu[m]
p[re]dicat[ur] dignu[m] p[ro]p[ter] d[omi]n[u]m
p[re]dicat[ur] iustificationis no[n]
q[ui]e[n]t nisi a deo

Quam speciosi pedes amittuntur.

Qui long' totq' ad Evangelij predicatorij pertinet. Nō
q' dicit pedes significat mitti Apostolos, tū q' dicit
Evangelizantem vel ministrum significat ead' mitti &
predicari, Nūm' ead' est qui mittent' mātariū effert,
Et ex hys vocabulis pedes & amittuntur colligit
Apostolos missiōis & predicatorij requiri sed q'
aut pulchri pedes vel gratiosi vel desiderabiles
vel amabiles (nam ea vis est Hebræe vocē) des-
cunt legē & Evangelij indicat, lex est vis mī-
tū & indicij quare pedes mittente legem nō sūt
amabiles & mirandi, sed iniuste testes & horri-
di, Rursū Conferent' pante mōd' amabilij, ni-
hil desiderabilij contingit p' Evangelia pmissio-
^{quā} quā p'tā condonatur, quare pedes mittente dese-
derabiles & amabiles sunt, Itē sate hoc indicat
propheta ex solo verbo fidei mīstrā ēē per hoc q'
dicit bona & p'ce contingit per mīstrante. Nū-
m' em' nū audierit

At nō omnes obducit Eūd:

Hactenus docuit Israel, sine mīstris studio nō p'missio
ad Chri' mīstrā, nūc ad p'destinatorij redit vide-
lyz q' et si ad Israel missi missi sunt qui Eūgē-
lyzant & si predicator' sūt tamē nō crediderunt q'
non fuerunt p'destinati

Ego ad emulatores precorabo

Inferius commendatio gratie & mris dei est in hoc lo
 co, & iustitia humanis seu meritorum humanorum deestitudo
 qz no genti & populo stulto deus constituit, genti & po
 pulo sapienti .i. fm vras intelligente dicitur, ad hoc ois
 meritorum humanorum & vram humanam asportores,
 Nam gens nullis meritis pervenit ad gratiam, Sapienter
 merita qui videbantur regant, adeo no nisi gratia
 saluat deus, & non in petitoribus, Quia populus
 novi Testamenti est populus mris consequitur Osee |
 10 per gratiam saluatus & no ex operibus, Ideo di
 cit in Evangelio Non veni vocare iustos sed pec
 catores, Sic Moses Deuterio: 9: Ne dicas in cordi
 tuo cu debuerit eos dno deus nrg in conspectu
 meo propt iustitiam meam introduxit me dominus
 ut terram hanc possideret, Cu ipse suas impietates
 iste deleto sunt nationis, Videt qz hnc etiam in
 Mose sit iustitia Evangelica descripta qua no est
 aliud nisi confessio pcti & fiducia mris | Ioan: |
 Si dixerimus quod pctum no est in nobis ipse
 nos seducimus & veritas no est in nob, Si co
 fitemur pctum vram fidelis est & iustus ut dimitt
 tat pctum vram Ego 10: Custodite iudicium .i. ag
 noscete & dabate pctum vram & facite iustitiam .i. Con
 fidete in dno

CAPVT II:

Dispo igitur in respectu dno
 Quia hactenus in multa disputauerat, de dno